

Kuva: Päivi Lundvall

UUSI (F) Juujärven jokivarsikylän kulttuurimaisema

Juujärven kylä edustaa Kemijoen keskijuoksun jokivarsiasutusta Peräpohjolan vaara- ja jokiseudulla. Kautis perinteinen maatalousmaisema sijaitsee avarassa jokilaaksossa karujen vaarojen ympäröimänä. Juujärvi on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, jonka esitetään vuoden 2020 kuulemisessa säilyttävän statuksensa. Aluetta esitetään laajennettavaksi siten, että rajaus sisältää myös Autiokankaan ja Juukan-kaan alueet.

Maakunta	Lappi
Kunta	Kemijärvi
Maisemamaakunta	Peräpohjola-Lappi
Maisemaseutu	Peräpohjolan vaara- ja jokiseutu
Pinta-ala	1 899 ha, josta kosteikkoja ja avointa suota: 36 ha maatalousalueita: 148 ha metsiä sekä avoimia kankaita ja kalliomaita: 1 247 ha rakennettuja alueita: 51 ha vesialueita: 417 ha

Luonnonpiirteet

Luonnonpiirteiltään erityislaatuinen Juujärvi on Kemijoen harvoja järvi muodostelmia. Järvi on muodostunut joen kuljettamista sedimenteistä kasautuneen niemen ja Seitakorvan vesivoimalaitoksen väliseen jokiuoman laajentumaan. Juujärveä ympäröivät idässä ja etelässä topografialtaan monimuotoiset moreenimaat sekä lännessä ja pohjoisessa tasaisemat turvemaat.

Maisema-alueen kallioperä on Pernun graniittia, ja alueen luoteisreunassa kulkee pieni horisontaalisiirros. Järven länsirannalla kohoavat rakkarinteiset Juuvaara ja Kotavaara on määritetty arvokkaiksi kallioalueiksi, joiden kivikot kertovat luonnonhistorian eri vaiheista. Etelässä maisemaan kuuluu kasvillisuudeltaan monipuolinen Pajuvaara lehtimetsäisine lähdepurojuotteineen. Pajuvaaran pystysuora kallioseinä on poikkeuksellinen Kemijokivarressa.

Juujärven alueen kasvillisuus on karua, pääasiassa kuivan kankaan kasvillisuutta. Järveä rajaavan niemen keskellä on variksenmarja-mustikkatyyppin kangasta, ja niemeen sijoittuvan Juujärven kylän länsipuolella on laajalla alalla mustikka-kanerva-jäkälätyyppin metsää. Kylää reunustavilla turvemailla on paljon kasvatusmetsiä.

Alueen rantakasvillisuus on kärsinyt Kemijoen säännöstelystä, mutta jokitörmiltä löytyy edelleen useita harvinaisia tulvista riippuvaisia kasvilajeja. Niemen etelärannalla on rantapuina komeita mäntyjä ja niiden seassa haapoja. Perinnekasvillisuutta kylässä edustaa tien- ja ojanpientareiden sekä pihakenttien kasvillisuus.

Kulttuuripiirteet

Juujärven alueella on ollut asutusta jo kivikaudella. Tästä kertovat alueen lounaisosassa sijaitsevan Tuomelan tilan mailta löydetty asuinpaikat ja esineet. Suomalaisasutus vakiintui metsäsaamelaisten aiemmin asuttamalle seudulle 1600-luvulla, jolloin tärkeäksi kulkureitiksi muodostuneen Kemijoen varteen alkoi levitä omavaraistalouteen perustuvaa peräpohjalaista uudisasutusta. Alueen pitkään kulttuurihistoriaan viittaa Juuvaaran merkitys kultti- ja tarinapaikkana, josta löytyy yhä pystyssä olevia merkkipuita.

Valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi määritelty Juujärven kylä sijaitsee tiiviinä asutusryhmänä Juujärven lounaisrannan niemellä. Edustavimmat perinteiset talonpoikaisrakennukset löytyvät niemen itään ja kaakkoon viettäviltä rinteiltä, ja monien talojen yhteydessä on ehyt, neliönmuotoinen ja yhdeltä sivulta avoin pihapiiri. Vanhojen, 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa rakennettujen päärakennusten ohella kylässä on runsaasti iäkkäitä aittoja ja saunoja. Joidenkin tilakeskusten pihapiireistä löytyy pyramidikattoisia kesänavettoja. Kylän ympärillä aukeavat rantapellot ja niittyalat, joilla on säilynyt joitakin iäkkäitä latoja. Alueen vanhaa rakennuskerrostumaa edustaa myös vuonna 1929 rakennettu koulu.

Maisema-alueen maatalous on perustunut ensisijaisesti karjanhoitoon, mutta Juujärven kylässä on myös poronhoitoon liittyviä rakenteita. Lisäksi Juujärvi linkittyy Kemijärven uittohistoriaan. Uiton alkaminen 1800-luvulla vauhditti kylän asuttamista, ja Juujärven itärannalla, Kotalahdessa, on edelleen uiton aikaisia rakennelmia. Kylään on vaikuttanut myös voimalarakentaminen vuosina 1958–1963, jolloin Seitakorvan voimalatyömaalla työskenteli lukuisia rakennustyöntekijöitä. Välittömästi maisema-alueen pohjoispuolella sijaitseva Seitakorva on yksi Suomen suurimmista vesivoimaloista.

Juujärvellä on useita aktiivisia toimijoita, jotka kehittävät alueen elinkeinoja ja virkistyskäyttöä. Juuvaaran rakkakivikon yhteyteen on rakennettu pitkospuut, ja alueella on kaksi laavua sekä kylätalo.

Maisemakuva

Juujärven kylä sijaitsee Kemijoen jyrkkään mutkaan pistävässä niemessä. Jokilaaksoa kehystävät idässä ja etelässä jylhät, kivikkorinteiset Juuvaara ja Pajuvaara, joiden laelta avautuu pitkiä näkymiä Juujärven kylän ja sen takana avautuvan tasaisemman metsä- ja suomaan yli.

Maisema-alueen kylämaisema on säilynyt avoimena, ja loivasti rantaan viettävät pellot ovat aktiivisessa käytössä. Tilakeskukset talousrakennuksineen ja ympäröivine peltoaloineen muodostavat tiiviin ja selväpiirteisen maisemallisen kokonaisuuden. Uudempia piirteitä alueen maisemassa ovat tyyliltään kirjava uusi rakennuskanta sekä joen säännöstelyn aiheuttaman rantaeroosion vuoksi tehty järeä suojakiveys. Maisema-alueen ulkopuolelle jäävän Seitakorvan voimalaitoksen rakenteet leimaavat Juujärven pohjoisrannan maisemaa.

Arviointi

Juujärven kylä ympäristöineen edustaa Kemijoen keskijuoksun jokivarsiasutusta Peräpohjolan vaara- ja jokiseudulla. Alueen maisema-arvoihin lukeutuvat perinteisenä säilynyt tiivis kylärakenne, lukuisat vanhat pää- ja talousrakennukset sekä avoimina pysyneet pellot. Kemijoen varteen nousevat rakkarinteiset Juuvaara ja Pajuvaara ovat olennainen osa kylän kulttuurimaisemaa.

Muinaisjäännösrekisteriin merkityt kohteet: 12 kohdetta

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Kemijoen jokivarsiasutus ja kirkkomaisema (Juujärvi)

ESA Erietyiset suojelualueet: Juuvaaran luonnonsuojelualue

Arvokkaat kallioalueet: Juuvaara-Kotavaara

Arvokkaat kivikkoalueet: Juuvaara

Tiedot haettu 17.12.2019

UUSI (F) Juujärven jokivarsikylän kulttuurimaisema

Uusi alue-ehdotus 2020

Kunta: Kemijärvi
Maakunta: Lappi

 Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden rajausehdotus 2020

Arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnin mukainen ehdotus © SYKE
Taustakartta © Karttakeskus Oy